TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. spalio 5 d.*

Byloje C-368/04

dėl *Verwaltungsgerichtshof* (Austrija) 2004 m. rugpjūčio 12 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. rugpjūčio 24 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH,

Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH,

Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG

prieš

Finanzlandesdirektion für Tirol,

* Proceso kalba: vokiečių.

Finanzlandesdirektion für Steiermark,

Finanzlandesdirektion für Kärnten

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Rosas (pranešėjas), teisėjai J. Malenovský, S. von Bahr, A. Borg Barthet ir U. Lõhmus,

generalinis advokatas F. G. Jacobs,
posėdžio sekretorė K. Sztranc, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. rugsėjo 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH* ir *Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH*, atstovaujamos Rechtsanwalt W. Arnold,

— Austrijos Respublikos, atstovaujamos H. Dossi,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos V. Kreuschitz ir V. Di Bucci,

susipažinęs su 2005 m. lapkričio 29 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 88 straipsnio 3 dalies paskutinio sakinio išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant tris ginčus tarp: pirma, *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH* (toliau – TAL) bei *Finanzlandesdirektion für Tirol*, antra, *Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH* (toliau – *Planai*) bei *Finanzlandesdirektion für Steiermark* ir, trečia, *Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG* (toliau — *Gerlitzen*) bei *Finanzlandesdirektion für Kärnten* dėl sumokėtų mokesčių už energiją grąžinimo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

3 EB 88 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą Komisija turi būti laiku informuojama, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal 87 straipsnį yra nesuderinami su bendrąja rinka, ji nedelsdama pradeda 2 dalyje nustatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas."

4 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 659/1999, nustatančiame išsamias EB (88) straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1), atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką valstybės pagalbos tyrimo srityje, kodifikuojama Europos Bendrijų Komisijos praktika. Pagal reglamento 30 straipsnį jis įsigaliojo 1999 m. balandžio 16 dieną.

5 Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu esant neteisėtai pagalbai priimami neigiami sprendimai, Komisija nusprendžia, kad suinteresuotoji valstybė narė turi imtis visų būtinų priemonių, kurios būtinos, kad pagalba būtų išieškota iš gavėjo <...>. Komisija nereikalauja išieškoti pagalbos, jeigu tai prieštarautų bendrajam Bendrijos teisės principui."

Nacionalinė teisė

6 Vykdant mokesčių reformą ir įgyvendinant 1996 m. balandžio 30 d. struktūrinio pertvarkymo įstatymą (1996 m. *Strukturanpassungsgesetz*) (BGBl. I, 201/1996), Austrijos Respublikoje buvo priimti, paskelbti ir tuo pat metu įsigaliojo trys įstatymai, būtent:

— Įstatymas dėl mokesčio už elektros energiją (*Elektrizitätsabgabegesetz*, toliau — EAG),

— Įstatymas dėl mokesčio už gamtines dujas (*Erdgasabgabegesetz*, toliau – EGAG),

— Įstatymas dėl mokesčių už energiją grąžinimo (*Energieabgabenvergütungsgesetz*, toliau – EAVG).

7 EAG reglamentuoja mokestį už elektros energijos tiekimą ir vartojimą. Pagal šio įstatymo 6 straipsnio 3 dalį, elektros tiekėjas, nustatydamas atitinkamai didesnę kainą už paslaugą, surenka mokestį iš gavėjo.

8 *EGAG* nustato analogiškas taisykles dėl gamtinių dujų tiekimo ir vartojimo.

9 EAVG nustato, kad mokesčiai už energiją, taikomi už elektros energiją ir gamtines dujas, iš dalies grąžinami pagal EAG ir EGAG. Pagal šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalį, minėti mokesčiai pateikus prašymą turi būti grąžinti, jei jie viršija iš viso 0,35 % grynosios gamybos vertės ribą. Grąžinama suma pervedama išskaičiavus franšizės mokestį – ne daugiau nei 5000 ATS (363 EUR).

10 Tačiau pagal EAVG, iš dalies pakeisto 1996 m. gruodžio 30 d. Įstatymu dėl mokesčių dalinio pakeitimo (1996 m. *Abgabenänderungsgesetz*) (BGBl. I, 797/1996) 2 straipsnio 1 dalį, tik įmonės, kurios įrodė, kad jų pagrindinė veikla yra prekių gamyba, turi teisę į mokesčių už energiją grąžinimą.

Pagrindinės bylos aplinkybės

11 Gavęs įmonių, kurių pagrindinė veikla nėra prekių gamyba, ieškinį dėl atsisakymo grąžinti mokesčius už energiją, *Verfassungsgerichtshof*, siekdamas išsiaiškinti, ar visų pirma EAVG nuostatos yra valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme, pateikė Teisingumo Teismui prejudicinius klausimus.

12 2001 m. lapkričio 8 d. Sprendime *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (C-143/99, Rink. p. I-8365) Teisingumo Teismas dėl teisės nusprendė taip:

„Nacionalinės priemonės, kuriose nustatyta, kad mokesčiai už energiją, taikomi už gamtines dujas ir elektros energiją, iš dalies grąžinami tik toms įmonėms, kurios įrodė, jog jų pagrindinė veikla yra prekių gamyba, turi būti laikomos valstybės pagalba EB (87) straipsnio prasme."

13 Po šio Teisingumo Teismo sprendimo 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimu (B 2251/97, *Sammlung* 15450) *Verfassungsgerichtshof* panaikino nutartį, kuria nacionalinė valdžios institucija atsisakė iš dalies grąžinti už elektros energiją surinktus mokesčius.

14 *Verfassungsgerichtshof* nutarė, kad kadangi apie EAVG nebuvo pranešta Komisijai, suinteresuotoji valdžios institucija, atsisakydama grąžinti mokesčius už energiją toms įmonėms, kurių pagrindinė veikla nėra prekių gamyba, negalėjo remtis šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi. Taip veikdama suinteresuotoji valdžios institucija padarė klaidą, lygiaverčią savavališkam aktui, nes pažeidė EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatytą tiesiogiai taikomą draudimą. Toks neteisėtas įstatymo taikymas prilygsta įstatymo nebuvimui ir todėl pažeidžia konstitucinėje teisėje įtvirtintą piliečių lygybės prieš įstatymą principą.

15 *Verfassungsgerichtshof* savo sprendimą grindžia nacionaliniams teismams tenkančiu įpareigojimu, apie kurį buvo nurodyta minėto sprendimo *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* 27 punkte, užtikrinti teisės subjektams, kad pagal nacionalinę teisę bus imtasi visų būtinų priemonių dėl EB 88 straipsnio 3 dalies paskutinio sakinio pažeidimo tiek aktų, kuriais remiantis teikiama pagalba, galiojimo, tiek pažeidžiant šią nuostatą suteiktos finansinės pagalbos išieškojimo bei galimų laikinųjų priemonių atžvilgiu.

16 2001 m. gruodžio 6 d. raštu Komisija paprašė Austrijos valdžios institucijų informacijos dėl EAVG. Po susirašinėjimo ir konsultacijų 2002 m. gegužės 22 d. Komisija priėmė sprendimą C(2002) 1890 (galutinis) dėl valstybės pagalbos Nr. NN 165/2001 (OL C 164, p. 4, toliau – 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimas). Kadangi

vėliau Austrijos įstatymas buvo iš dalies pakeistas, Komisija nurodo, kad ji nagrinėjo pagalbos priemonę, galiojusią nuo 1996 m. birželio 1 d. iki 2001 m. gruodžio 31 dienos. Sprendimo rezoliucinėje dalyje nustatyta:

„Komisija apgailestauja, kad Austrija suteikė pagalbą pažeisdama EB 88 straipsnio 3 dalį.

Tačiau ji, remdamasi pirma pateiktu vertinimu, pripažįsta, kad ši pagalba suderinama su EB 87 straipsnio 3 dalies c punktu ir EAPB sutarties 4 straipsnio c dalimi."

17 Siekdama laikytis nurodyto sprendimo *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, Austrijos Respublika *EAVG* iš dalies pakeitė Federalinį įstatymą Nr. 158/2002, kurio 6 straipsnyje numatyta, kad nuo 2002 m. sausio 1 d. visos įmonės turi teisę į už gamtines dujas ir elektros energiją sumokėtų mokesčių grąžinimą, kai bendra šių mokesčių suma viršija 0,35 % grynosios gamybos vertės ribą.

18 2004 m. kovo 9 d. Sprendimu 2005/565/EB dėl Austrijoje įgyvendinamos pagalbos schemos 2002 ir 2003 metais grąžinant mokestį už elektros energiją ir gamtines dujas (OL L 190, 2005, p. 13), Komisija nutarė, kad 0,35 % grynosios gamybos vertės ribos naudojimas sudarė palankesnes sąlygas daug energijos suvartojančioms įmonėms. Komisijos manymu, kalbant apie įmones, kurioms EAVG iki 2001 m. gruodžio 31 d. nebuvo netaikomas, valstybės pagalbos schema prieštaravo Bendrijos gairėms dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai bei kitoms EB 87 straipsnio 2 ir

3 dalyse nustatytoms leidžiančioms nukrypti nuostatoms. Konkrečiai kalbant apie kitą Bendrijos gairių dėl valstybės pagalbos aplinkos apsaugai nuostatą, Komisija padarė tokią pat išvadą, kiek tai susiję su įmonėmis, kurioms minėtas įstatymas jau buvo taikomas iki 2001 m. gruodžio 31 dienos.

19 Atsižvelgusi į galimybę, kad tam tikri pagalbos gavėjai Teisingumo Teismo atsakymo į minėtame sprendime *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* nagrinėtą antrą klausimą tekstą galėjo sąžiningai suprasti taip, kad nacionalinio teismo nagrinėjamos nacionalinės priemonės nebebus taikomos atrankiniu būdu ir nebebus laikomos valstybės pagalba, jei jų teikiama gauta nauda išplis į kitus sektorius, ne tik į prekių gamybą, Komisija padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes šioje byloje, pagalbos išieškojimas prieštarautų teisėtų lūkesčių apsaugos principui ir kad, atsižvelgiant į reglamento 14 straipsnį, jo neturi būti reikalaujama.

20 Teisingumo Teismui šios bylos rašytinėje proceso dalyje klausiant, kodėl 2002 m. gegužės 22 d. Sprendime nebuvo atsižvelgta į 0,35 % ribą, Komisija nurodė į šio sprendimo 3 punkto trečiąją pastraipą, kurioje nustatyta:

„Komisija pažymi, kad atranka jau buvo įtvirtinta apribojant lengvatos taikymą tik toms įmonėms, kurių pagrindinė veikla yra prekių gamyba. Taigi ji nenagrinėja, ar kiti šios nacionalinės priemonės elementai, o būtent 0,35 % riba, ją taip pat daro atrankinę."

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

21 Pirmoji ieškovė pagrindinėje byloje – TAL — užsiima būtent naftos vamzdynų statybos ir eksploatavimo veikla. Ji *Verfassungsgerichtshof* ginčijo tris *Finanzlandesdirektion für Tirol* sprendimus, kuriais buvo atmesti jos ieškiniai dėl atsisakymo grąžinti 1997, 1997 ir 1998 metais sumokėtus mokesčius už energiją. *Verfassungsgerichtshof* panaikino šiuos sprendimus trimis 2001 m. gruodžio 13 d. sprendimais, motyvuose nurodęs Sprendimą B 2251/97, kurį jis priėmė tą pačią dieną, kai buvo priimtas minėtas sprendimas *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke.*

22 2002 m. lapkričio 15 d. *Finanzlandesdirektion für Tirol* dėl trijų ieškinių priėmė naują sprendimą. Pažymėjęs naujas su 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimu, pripažįstančiu pagalbą suderinama su EB sutartimi, susijusias faktines ir teisines aplinkybes, *Finanzlandesdirektion* nusprendė, kad jam nebebuvo privalomas *Verfassungsgerichtshof* sprendimas, ir ieškinius atmetė. Dėl šio sprendimo TAL padavė ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

23 Antroji ieškovė pagrindinėje byloje – *Planai* – yra funikulierius eksploatuojanti įmonė. *Verfassungsgerichtshof* ji ginčijo *Finanzlandesdirektion für Steiermark* sprendimą, kuriuo buvo atmestas ieškinys dėl atsisakymo grąžinti mokesčius už energiją, sumokėtus 1996 ir 1997 metais. *Verfassungsgerichtshof* panaikino šį sprendimą 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimu, motyvuose nurodydamas minėtą Sprendimą B 2251/97.

24 Po šio panaikinimo 2002 m. liepos 17 d. *Finanzlandesdirektion für Steiermark* priėmė naują sprendimą. Jis atsižvelgė į 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimą, kuriuo pagalba buvo pripažinta suderinama su Sutartimi, pabrėždamas, kad šis sprendimas

galioja atgaline data pirminiame prašyme nurodytam laikotarpiui. Todėl jis ieškinį atmetė.

25 *Planai* pareiškė ieškinį *Verfassungsgerichtshof*, bet kadangi įstatymas nebuvo akivaizdžiai klaidingai taikomas 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimu, šis ieškinys buvo atmestas (B 1348/02, *Sammlung* 16771). Dėl šios priežasties *Verfassungsgerichtshof* įgijo kompetenciją jį išnagrinėti. Savo sprendime *Verfassungsgerichtshof* nusprendė taip:

„Priėmus 2002 m. gegužės 22 d. Komisijos sprendimą, *Verfassungsgerichtshof* gali manyti, kad draudimas teikti EB 88 straipsnio 3 dalyje (anksčiau — EB sutarties 93 straipsnio 3 dalis) nurodytą pagalbą bent jau akivaizdžiai nedraudžia taikyti *EAVG* 2 straipsnio 1 dalies. Todėl valdžios institucija, į kurią buvo kreiptasi, turi teisę kuo plačiau taikyti šią nuostatą.

Klausimą, ar Komisijos sprendimas – kaip tai buvo teigiama ieškinyje – pažeidė Bendrijos teisę, *Verfassungsgerichtshof* turi nagrinėti tik tuomet, kai šis pažeidimas yra akivaizdus, t. y. kai jis gali būti nustatytas iš karto (...) arba susijęs su konstitucinės teisės klausimu. Tačiau taip nėra net ir po 1991 m. lapkričio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (C-354/90, Rink. p. 1-5505), kuriame jis išnagrinėjo klausimą dėl pasekmių, atsiradusių dėl nepranešimo, o ne klausimą, susijusį su Komisijos aiškiai galiojančio atgaline data leidimo teikti pagalbą teisėtumu."

26 Pateikus taip *Planai* išdėstytą prašymą, *Verfassungsgerichtshof* perdavė ieškinį *Verwaltungsgerichtshof*.

27 Trečioji ieškovė pagrindinėje byloje, *Gerlitzen*, taip pat yra funikulierius eksploatuojanti įmonė. *Verfassungsgerichtshof* ji ginčijo 2002 m. spalio 29 d. *Finanzlandesdirektion für Kärnten* sprendimą, kuriuo buvo atmestas jos ieškinys dėl atsisakymo grąžinti mokesčius už energiją, sumokėtus 1999–2001 metais. 2002 m. gruodžio 12 d. šis ieškinys buvo atmestas sprendimu, kuriame nurodyti tą pačią dieną priimto nurodyto sprendimo B 1348/02 motyvai. *Gerlitzen* pateikus taip išdėstytą prašymą, *Verfassungsgerichtshof* perdavė ieškinį *Verwaltungsgerichtshof*.

28 *Verwaltungsgerichtshof* abejoja, kokios 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimo pasekmės trijų ieškovių pagrindinėje byloje pareikštiems ieškiniams, kai šis sprendimas aiškiai taikomas ankstesniam laikotarpiui nei tas, kuriuo jis buvo priimtas, ir ar priėmus šį sprendimą vis dar reikia atsižvelgti į draudimą teikti EB 88 straipsnio 3 dalyje nurodytą valstybės pagalbą.

29 Jis būtent abejoja, ar šiuo atžvilgiu prašymų grąžinti mokesčius pateikimo datos arba valdžios institucijos dėl šių prašymų priimtų sprendimų datos yra svarbios. Iš tikrųjų jis pažymi, kad pirmosios dvi ieškovės pagrindinėje byloje padavė savo prašymus prieš priimant 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimą, o trečioji ieškovė savąjį pateikė jau po šio sprendimo priėmimo.

30 *Verwaltungsgerichtshof* mano, kad 2003 m. spalio 21 d. Sprendimas *Van Calster ir kt.* (C-261/01 ir C-262/01, Rink. p. I-12249, 53 punktas ir paskesni punktai, įskaitant 73 punktą) gali būti aiškinamas taip, kad teigiamas Komisijos sprendimas negali įteisinti valstybės pagalbos schemos, kuri įgyvendinama pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalį.

31 Tačiau jis pažymi, kad bylos, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Van Calster ir kt.*, faktinės aplinkybės skiriasi nuo pagrindinių bylų aplinkybių. Visų pirma iš nagrinėjamų bylų aišku, kad priemonė yra valstybės pagalba, nes mokesčiai buvo grąžinami atrankiniu būdu, todėl, siekiant ištaisyti padėtį atsižvelgiant į Bendrijos teisę, mokesčių grąžinimas taip pat įmonėms, kurioms jie nebuvo sugrąžinti pagal šią nacionalinę teisę, yra vienintelis galimas būdas užkirsti kelią neteisėtai pagalbai arba užtikrinti draudimo įgyvendinti pagalbą laikymąsi. Be to, byla, kurioje priimtas nurodytas sprendimas *Van Calster ir kt.*, buvo susijusi su aplinkybėmis, kuriomis Reglamentas Nr. 659/1999 dar nebuvo taikomas. Galiausiai nurodytoje byloje *Van Calster ir kt.* Komisija, vykdydama procedūrą, neatskleidė Belgijos įstatymų leidėjo nustatyto normos galiojimo atgaline data fakto, nors pagrindinėse bylose Komisija sąmoningai atliko tyrimą, susijusį su praėjusiu laikotarpiu, ir pripažino, jog priemonė yra suderinama su bendrąja rinka.

32 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) ar draudimas teikti EB 88 straipsnio 3 dalyje nurodytą pagalbą kliudo taikyti tokią nacionalinės teisės nuostatą, kuri neleidžia įmonėms pasinaudoti mokesčio už energiją grąžinimu, jei neįrodyta, kad jų pagrindinė veikla yra prekių gamyba, ir dėl šios priežasties ši nuostata turi būti laikoma valstybės pagalba EB 87 straipsnio prasme, taip pat jei apie šią nuostatą nebuvo pranešta Komisijai prieš jai įsigaliojant, nors Komisija pagal EB 87 straipsnio 3 dalį nustatė, jog pagalba yra suderinama su bendrąja rinka laikotarpiu praeityje ir prašymas grąžinti mokesčius yra paduotas dėl už šį laikotarpį privalomų mokėti mokesčių?

2) Jei atsakymas į pirmą klausimą teigiamas:

ar, esant tokioms aplinkybėmis ir atsižvelgiant į draudimą teikti pagalbą, reikalaujama grąžinti šiuos mokesčius, net jei paslaugas teikiančių įmonių prašymai buvo paduoti jau po Komisijos sprendimo, kiek tai susiję su ankstesniais už šią datą laikotarpiais?"

Dėl prejudicinių klausimų

33 Šiais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės visų pirma klausia, ar EB 88 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama ta prasme, kad ji įpareigoja nacionalinius teismus netaikyti įstatymo, kuris draudžia tam tikroms įmonėms iš dalies grąžinti mokesčius už energiją – ši priemonė gali būti valstybės pagalba, apie kurią nebuvo pranešta, – net jei po to, kai Komisija, priimdama sprendimą dėl laikotarpio, dėl kurio pateiktas prašymas grąžinti, pripažino pagalbą suderinama su bendrąja rinka pagal EB 87 straipsnio 3 dalį. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, antra, ar įmonės prašymo grąžinti padavimo data yra svarbi aplinkybė.

34 Pirmiausiai siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo tekste nurodytą klausimą, pažymėtina, kad kadangi Reglamente Nr. 659/1999, be kita ko, nustatomos procedūrinės taisyklės, jos taikomos visoms su valstybės pagalba susijusioms administracinėms procedūroms, Komisijos vykdomoms tuo metu, kai šis reglamentas įsigaliojo, t. y. 1999 m. balandžio 16 dieną (2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *Scott prieš Komisiją*, C-276/03 P, Rink. p. I-8437, kuriuo numanomai buvo patvirtintas 2003 m. balandžio 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Scott prieš Komisiją*, T-366/00, Rink. p. II-1763, 52 punktas).

35 Tačiau, kaip tai aišku iš Reglamento Nr. 659/1999 antros konstatuojamosios dalies ir visų nuostatų, juo kodifikuojama ir patvirtinama Komisijos praktika valstybės pagalbos tyrimo srityje ir nenustatoma jokia nuostata, susijusi su nacionalinių teismų įgaliojimais ir įpareigojimais, kurie ir toliau reglamentuojami Sutarties nuostatomis, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktus išaiškinimus.

36 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikia pažymėti, kad pareiga įgyvendinti valstybės pagalbos kontrolės sistemą, kaip tai aišku iš EB 88 straipsnio ir su juo susijusios Teisingumo Teismo praktikos, tenka Komisijai ir nacionaliniams teismams.

37 Akivaizdu, kad, kiek tai susiję su valstybių narių EB 87 ir 88 straipsniais nustatytų įsipareigojimų laikymosi kontrolės procedūra, nacionaliniai teismai ir Komisija atlieka papildomus ir skirtingus vaidmenis (žr. 1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *SFEI ir kt.*, C-39/94, Rink. p. I-3547, 41 punktą ir nurodyto sprendimo *Van Calster ir kt.* 74 punktą).

38 Nors pagalbos priemonių suderinamumo su bendrąja rinka vertinimas priklauso išimtinei Komisijos, kontroliuojamos Bendrijos teismų, kompetencijai, būtent nacionaliniai teismai užtikrina teisės subjektų teisių apsaugą pažeidus EB 88 straipsnio 3 dalyje nustatytą įpareigojimą iš anksto Komisijai pranešti apie valstybės pagalbą (nurodyto sprendimo *Van Calster ir kt.* 75 punktas).

39 Tam, kad būtų nustatyta, ar valstybės priemonė pažeidė EB 88 straipsnio 3 dalį, nacionaliniam teismui gali prireikti aiškinti pagalbos sąvoką, apibrėžtą EB 87 straipsnio 1 dalyje (2004 m. liepos 15 d. Sprendimo *Pearle ir kt.*, C-345/02,

Rink. p. I-7139, 31 punktas). Jis turi ypač patikrinti, ar nagrinėjama priemonė teikia naudą ir ar ji įgyvendinama atrankiniu būdu, t. y. ar ja palaikomos tam tikros įmonės ar tam tikri gamintojai EB 87 straipsnio 1 dalies prasme.

40 Antra, reikia priminti, kad pagalbos priemonė EB 87 straipsnio 1 dalies prasme, kuri įgyvendinama pažeidžiant su EB 88 straipsnio 3 dalimi susijusius įsipareigojimus, yra neteisėta (žr. nurodyto sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* 17 punktą ir 2005 m. spalio 27 d. Sprendimo *Distribution Masino France ir kt.*, C-266/04–C-270/04, C-276/04 ir C-321/04–C-325/04, Rink. p. I-9481, 30 punktą; taip pat žr. Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio f dalyje pateiktą neteisėtos valstybės pagalbos apibrėžimą).

41 Komisijos sprendimas, kuris pripažįsta pagalbą, apie kurią nepranešta, suderinama su bendrąja rinka, neįteisina *a posteriori* įgyvendinančių priemonių, kurios buvo neteisėtos, nes buvo priimtos pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatytą draudimą – priešingu atveju būtų pažeistas šio draudimo tiesioginis veikimas ir nebūtų atsižvelgta į teisės subjektų interesus, kurie turi būti saugomi nacionalinių teismų. Bet koks kitoks aiškinimas palaikytų atitinkamos valstybės narės daromą nurodytos nuostatos pažeidimą, ir ji netektų savo veiksmingumo (žr. nurodyto sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* 16 punktą ir nurodyto sprendimo *Van Calster ir kt.* 63 punktą).

42 Iš tikrųjų, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 50 punkte, jei, įgyvendinant su bendrąja rinka suderinamą ar nesuderinamą pagalbos projektą, pažeidus EB 88 straipsnio 3 dalį nekils didesnio pavojaus arba dėl to nebus taikomos didesnės nuobaudos nei laikantis šios nuostatos, valstybių narių suinteresuotumas pranešti apie pagalbą ir laukti sprendimo dėl suderinamumo žymiai sumažės, – todėl tas pats atsitiks ir su Komisijos kontrolės apimtimi.

43 Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad Komisijos sprendime nurodoma, jog jis susijęs su jos nagrinėjamos valstybės pagalbos vertinimu už ankstesnį, nei buvo priimtas šis sprendimas, laikotarpį, kaip šiose pagrindinėse bylose nagrinėjamo 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimo atveju.

44 Kalbant apie nacionalinius teismus, kaip tai buvo pažymėta šio sprendimo 38 punkte, jie turi užtikrinti teisės subjektų teises, nacionalinės valdžios institucijoms galimai pažeidus draudimą teikti pagalbą prieš Komisijai priimant sprendimą, leidžiantį ją teikti.

45 Nesant Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, šiuo klausimu kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti ieškinių, skirtų užtikrinti teisės subjektų teisių, kylančių iš Bendrijos teisės, apsaugą, procesines taisykles su sąlyga, kad šios ieškinių pateikimo taisyklės nebus mažiau palankios nei taikomos nacionaline teise grindžiamoms teisėms (lygiavertiškumo principas) ir kad dėl jų naudojimasis Bendrijos teisės sistemos suteiktomis teisėmis netaps praktiškai neįmanomas ar pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr. 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Eman ir Sevinger*, C-300/04, Rink. p. I-8055, 67 punktą ir 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *i-21 Germany ir Arcor*, C-392/04 ir C-422/04, Rink. p. I-8559, 57 punktą).

46 Atsižvelgiant į nacionalinėje teisėje numatytus teisių gynybos būdus, į nacionalinį teismą taip pat gali būti kreipiamasi su prašymu priimti laikinąsias priemones, pavyzdžiui, sustabdyti nagrinėjamų priemonių taikymą, siekiant užtikrinti teisės subjektų interesus, o būtent apsaugoti šalis, kurioms daromas poveikis dėl konkurencijos iškraipymo, atsiradusio suteikus neteisėtą pagalbą (žr. nurodyto sprendimo *SFEI ir kt.* 52 punktą).

47 Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionaliniai teismai turi užtikrinti teisės subjektams, kurie turi teisę remtis įpareigojimo pranešti pažeidimu, kad pagal nacionalinę teisę būtų imtasi visų būtinų priemonių tiek aktų, kuriais remiantis teikiama pagalba, galiojimo, tiek pažeidžiant šią nuostatą suteiktos finansinės pagalbos išieškojimo bei galimų laikinųjų priemonių atžvilgiu (nurodyto sprendimo *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* 12 punktas; nurodyto sprendimo *Adria-Wien Pipeline ir Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* 26 ir 27 punktai; nurodyto sprendimo *Van Calster ir kt.* 64 punktas ir 2005 m. liepos 21 d. Sprendimo *Xunta de Galicia*, C-71/04, Rink. p. I-7419, 50 punktas).

48 Priimdamas sprendimą nacionalinis teismas turi apsaugoti teisės subjektų interesus. Tačiau tai darydamas jis taip pat turi visiškai atsižvelgti į Bendrijos interesą (pagal analogiją žr. 1990 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-5/89, Rink. p. I-3437, 19 punktą).

49 Kalbant apie dalinį mokesčių grąžinimą, kuris yra neteisėta pagalbos priemonė, nes vykdomas pažeidžiant įpareigojimą pranešti, nurodymas grąžinti šiuos mokesčius kitoms įmonėms nesiderintų su Bendrijos interesu, jei šiuo sprendimu būtų tik padidinamas pagalbos gavėjų skaičius, taip padidinant ir šios pagalbos pasekmes, užuot jas panaikinus (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 15 d. Sprendimo *Air Liquide Industries Belgium*, C-393/04 ir C-41/05, Rink. p. I-5293, 45 punktą).

50 Iš tikrųjų, kaip tai nurodė generalinis advokatas savo išvados 74 punkte, nacionaliniai teismai turi užtikrinti, kad jų taikomos priemonės padėčiai pataisyti veiksmingai panaikintų pasekmes, atsiradusias suteikus pagalbą pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalį, o ne paprasčiausiai jas išplėstų didesnei pagalbos gavėjų grupei.

51 Be to, reikia pažymėti, kad pagrindinėse bylose prašymai suteikti neteisėtą pagalbą, t. y. iš dalies grąžinti mokesčius už energiją, gali būti prilyginti prašymams iš dalies atleisti nuo šių mokesčių mokėjimo. Kaip tai aišku iš Teisingumo Teismo praktikos, mokesčio mokėtojai, siekdami išvengti šių mokesčių, negali remtis tuo, jog kitų asmenų atleidimas nuo mokesčių yra valstybės pagalba (2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Banks*, C-390/98, Rink. p. I-6117, 80 punktas; 2002 m. birželio 13 d. Sprendimo *Sea-Land Service ir Nedlloyd Lijnen*, C-430/99 ir C-431/99, Rink. p. I-5235, 47 punktas; nurodyto sprendimo *Distribution Masino France ir kt.*, 42 punktas ir nurodyto sprendimo *Air Liquide Industries Belgium* 43 punktas).

52 Turėdamas patikrinti, ar ginčijama priemonė atitinka EB 87 straipsnio 1 dalyje nurodytą pagalbos sąvoką, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš principo turi turėti informaciją, leidžiančią jam įvertinti, ar jo numatomas priimti sprendimas užtikrins teisės subjektų teisių apsaugą panaikinant pagalbos pasekmes įmonių pagalbos gavėjų konkurentams, kartu visiškai atsižvelgiant į Bendrijos teisę ir siekiant išvengti priimti sprendimą, kurio vienintelis poveikis yra šios pagalbos gavėjų skaičiaus padidinimas.

53 Antras prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas yra susijęs su situacija, kai, kaip ir šioje pagrindinėje byloje nagrinėjamame ginče tarp *Gerlitzen* ir *Finanzlandesdirektion für Kärnten*, prašymas iš dalies grąžinti mokesčius už energiją – o šis grąžinimas yra neteisėta priemonė, nes apie ją nebuvo pranešta, – buvo pateiktas po to, kai buvo priimtas Komisijos sprendimas, kuriuo valstybės pagalba buvo pripažinta suderinama su bendrąja rinka.

54 Kaip tai buvo priminta šio sprendimo 41 ir 42 punktuose, 2002 m. gegužės 22 d. Sprendimu, kuriuo valstybės pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, nėra *a posteriori* įteisinami šią pagalbą įgyvendinantys aktai, kurie jų priėmimo momentu buvo neteisėti, nes nebuvo laikomasi EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatyto draudimo.

55 Darytina išvada, kad yra nesvarbu, ar prašymas buvo pateiktas prieš priimant sprendimą, kuriuo pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, ar po jo, nes šis prašymas yra susijęs su neteisėta situacija, susiklosčiusia dėl nepranešimo.

56 Atsižvelgdamas į nacionalinės teisės taikymo sritį ir joje numatytus teisių gynybos būdus, nacionalinis teismas, įvertindamas kiekvieną konkretų atvejį, gali nurodyti išieškoti iš pagalbos gavėjų neteisėtą pagalbą, net jei ją vėliau Komisija ir pripažino suderinama su bendrąja rinka. Taip pat gali būti, kad nacionalinis teismas turės priimti sprendimą dėl prašymo atlyginti žalą, padarytą dėl pagalbos priemonės neteisėtumo.

57 Taip veikdamas nacionalinis teismas turi stengtis išsaugoti teisės subjektų interesus visiškai atsižvelgdamas į Bendrijos interesą, ypač užtikrindamas, kad nebūtų priimtas sprendimas, kurio vienintelis padarinys – neteisėtos pagalbos gavėjų skaičiaus padidinimas.

58 Atsižvelgiant į pirma išdėstytus samprotavimus, į iškeltus klausimus reikia atsakyti, kad EB 88 straipsnio 3 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip, kad nacionaliniai teismai turi užtikrinti teisės subjektų teises, jei nacionalinės valdžios institucijos pažeistų draudimą teikti valstybės pagalbą prieš Europos Bendrijų Komisijai priimant sprendimą, leidžiantį ją teikti. Taip veikdami nacionaliniai teismai turi visiškai atsižvelgti į Bendrijos interesą ir neturi priimti sprendimo, kurio vienintelis padarinys – neteisėtos pagalbos gavėjų skaičiaus padidinimas.

59 Kadangi Komisijos sprendimas, pripažįstantis pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta, suderinama su bendrąja rinka, neįteisina *a posteriori* įgyvendinančių priemonių, kurios buvo neteisėtos, nes buvo priimtos pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatytą draudimą, yra nesvarbu, ar prašymas buvo pateiktas prieš priimant sprendimą, kuriuo pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, ar po jo, nes šis prašymas yra susijęs su neteisėta situacija, susiklosčiusia dėl nepranešimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

EB 88 straipsnio 3 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip, kad nacionaliniai teismai turi užtikrinti teisės subjektų teises, jei nacionalinės valdžios institucijos pažeistų draudimą teikti valstybės pagalbą prieš Europos Bendrijų Komisijai priimant sprendimą, leidžiantį ją teikti. Taip veikdami nacionaliniai teismai turi visiškai atsižvelgti į Bendrijos interesą ir neturi priimti sprendimo, kurio vienintelis padarinys – neteisėtos pagalbos gavėjų skaičiaus padidinimas.

Kadangi Europos Bendrijų Komisijos sprendimas, pripažįstantis pagalbą, apie kurią nebuvo pranešta, suderinama su bendrąja rinka, neįteisina *a posteriori* įgyvendinančių priemonių, kurios buvo neteisėtos, nes buvo priimtos pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies paskutiniame sakinyje nustatytą draudimą, yra nesvarbu, ar prašymas buvo pateiktas prieš priimant sprendimą, kuriuo pagalba pripažįstama suderinama su bendrąja rinka, ar po jo, nes šis prašymas yra susijęs su neteisėta situacija, susiklosčiusia dėl nepranešimo.

Parašai.